

Sosyalizm ve Devlet

Mikhail Bakunin

1867

DEVİRİM KİTLELERİ KENDİ inciliyle; mistik değil rasyonel, gökten değil yeryüzünden gelen, ilahi değil insani olan bir vahiyle- tüm insanların eşit olduğu ve özgürlük ve insanca bir yaşama eşit şekilde haklarının olduğunu ilan eden İnsan Hakları inciliyle, tanıstırdığından bu yana Hıristiyanlık'ın efsununun kendilerini esir ettiği uykudan yavaşça uyanan Avrupa'daki medeni dünyanın tamamındaki bütün o insan yığınları, acaba kendilerinin de eşitliğe, özgürlüğe ve insanlığa haklarının olup olmadığını merak etmeye başlamış bulunuyor.

Bu sorunun sorulduğu andan itibaren halklar her yerde, övgüye değer sağduyularının ve iç güdülerinin önderliğinde, gerçek özgürlükleri ya da, bu tabiri kullanmama müsaade olunursa insanileşmeleri için ilk koşulun her şeyden önce ekonomik koşullarında yapılacak radikal bir reform olduğunu fark ettiler. Günlük geçim sorusu onlar için asli bir soru. Haklı olarak öyle, çünkü Aristo'nun da dediği gibi: "İnsanın düşünebilmesi, özgür hissetmesi, bir insana dönüşmesi için maddi geçime dair kaygılarından kurtulması gerekir." Dahası, sırada halkın materyalizmini öylesine yüksek sesle protesto eden ve onlara sürekli perhizi ve idealizmi vaaz eden burjuvalar bunu çok iyi bilirler; sözle vaaz ederler örneklerle değil.

Halk için ikinci soru insanlık için olmazsa olmaz bir koşulla, çalışma sonrasındaki boş zamanla ilgi-

lidir. Ancak ekmek ve boş zaman bugün kurulmuş olduğu haliyle toplumun radikal bir şekilde dönüştürülmesi haricinde kitleler için asla emniyet altına alınamaz Devrim'in kendi mantıksal ısrarcılığı yüzünden sosyalizmi doğurmasının nedeni budur...

Sosyalizm, söylediğimiz gibi, Büyük Devrim'in son çocuğuydu; ama devrim onu doğurmadan önce daha doğrudan bir mirasçısı, Robespierre'in ve Saint-just'un takipçilerinin yaşça ondan büyük ve sevgili çocuğunu – sosyalist fikirlerin bir karşımı olmadan ilk çağdan hayata döndürülmüş ve Yunanistan'la Roma'nın büyük vatandaşlarının kahramanca geleneklerinden esinlenilmiş katışıksız cumhuriyetçiliği- zaten doğurmuş bulunuyordu. Ama sosyalizmden daha az insanlıkçı olduğu için insanları tanımakta zorlanıyor ve sadece vatandaşlara itibar ediyordu. Ve sosyalizm bir insanlar cumhuriyeti kurmaya çalışırken cumhuriyetçiliğin tek istediği bir vatandaşlar cumhuriyetidir, bu vatandaşlar... Millet Meclisi'nden ödünç alınan bir ifadeyle aktif vatandaşlar olmalarına dayanarak, vatandaşlık ayrıcalıklarını pasif vatandaşların ekmeğinin sömürülmesi üzerine dayandırmış olsalar bile. Üstelik politik cumhuriyetçi hiç de kendi adına egoist değildir, ya da en azından öyle olmadığı varsayılır; kendinden, tüm diğer bireylerden, tüm uluslardan, tüm insanlıktan daha çok değer vermesi

gereken anavatanı adına bir egoist olması gerekir. Bunun sonucunda uluslararası adaleti her zaman yok sayacaktır, tüm müzakerelerde, ülkesi haklı olsun olmasın, her zaman ona ilk sırayı verecektir. Onun her zaman tahakküm etmesini ve gücü ve görkemiyle tüm yabancı ulusları ezmesini ister. Doğal eğilimi onu fetihe yatkın bir hale getirir, yüzyılların deneyiminin ona, askeri zaferlerin kaçınılmaz bir biçimde Emperyalizme yol açtığını kanıtlamış olabileceği hakikatine rağmen.

Sosyalist cumhuriyetçi, Devlet'in azametinden, gücünden ve askeri görkeminden nefret eder. özgürlüğü ve genel refahı her şeyin üstünde görür. Ülkenin iç işlerindeki bir federalist, uluslararası konfederasyonu arzular, her şeyden önce adaletin özü olarak ve ikinci olarak da ekonomik ve toplumsal devrimin yüzeyel ve zararlı tüm engelleri aşarak, sadece, günümüzün modern dünyasını oluşturan ulusların çoğunluğunun olmasa bile azınlığının, er ya da geç tüm ulusların birleşmesi için eylemle dayanışması sayesinde en azından kısmen yapılabileceğine ikna olduğu için.

Politik cumhuriyetçi kelimenin tam anlamıyla bir Stoacıdır; kendi haklarını değil sadece görevlerini kabul eder; ya da Mazzini'nin cumhuriyetindeki gibi, kendisi için sadece tek hak iddia eder, ülkesine sonsuz adanma hakkı, sadece ona hizmet etmek

için yaşama, onun için kendini neşeyle kurban etme ve hatta ölme hakkı...

Sosyalist ise, aksine, pozitif yaşam haklarında ve bu yaşamın tüm entelektüel, ahlaki ve fiziksel hazlarında ısrar eder. Hayatı sever ve onu tüm zenginliğiyle yaşamak ister. İnançları ona ait olduğu için ve topluma karşı görevleri haklarıyla çözülmez bir şekilde bağlantılı olduğundan her ikisine de sadık kalmak için Proudhon gibi adalete göre yaşamının ve gerektiğinde Babeuf gibi ölmenin yolunu bulacaktır. Ama asla insanlığın yaşamının bir feragat ya da ölümün en tatlı kader olduğunu söylemeyecektir.

Politik cumhuriyetçi için özgürlük boş bir sözcüktür; bu gönüllü bir kölenin, Devletin sadık bir kurbanının özgürlüğüdür. Kendi özgürlüğünü feda etmeye her zaman hazır olduğundan, diğerlerinin özgürlüğünü de seve siteye feda edecektir. Politik cumhuriyetçilik bu nedenler zorunlu olarak despotizme yol açar. Sosyalist cumhuriyetçi için genel refaha bağlı olan, her bir insanın insanlığı vasıtasıyla herkes için bir insanlık üreten özgürlük her şey demektir, devlet ise onun gözünde sadece bir araç, onun refahının ve herkesin özgürlüğünün bir hizmetkarıdır. Sosyalist cumhuriyetçi burjuva olandan adalet yoluyla ayrılır, çünkü kendisi için kendi emeğinin gerçek meyvesinden başka bir talebi yoktur. Sıkı cumhuriyetçiden açık yürekli ve insani egoizmiyle ayrılır; kendisi için

yaşar, açık bir şekilde kulağa hoş gelen cümleler olmaksızın. Hayatını böyle, adalete uygun olarak sürdürmekle tüm topluma hizmet ettiğini ve ona böyle hizmet ederek kendi refahını sağladığını da bilir. Papazın dini yüzünden çoğu kez zalimleşmesi gibi Cumhuriyetçi de serttir, genellikle vatanperverliğinin sonucu olarak zalimdir. Sosyalist doğaldır, ılımlı bir vatanseverdir ama yine de her zaman çok insancıldır. Bir kelimeyle söylersek politik cumhuriyetçi ve sosyalist cumhuriyetçi arasında bir uçurum vardır, ilki din benzeri bir fenomen olarak, geçmişe aittir: diğeri ise pozitivist ya da ateist olsun geleceğe aittir.

Hemen söyleyelim ki, bireyler ve birlikler için en tam özgürlükten yoksun olan toplumsal bir örgütlenme girişimini ve doğası ne olursa olsun yöneten bir iktidarın kuruluşunu gerektirecek bir şeyi şiddetle reddediyoruz ve – ekonomik ya da politik herhangi bir örgütlenme için tek zemin ve onun tek meşru yaratıcısı olarak kabul ettiğimiz bu özgürlük adına komünizm ya da devlet sosyalizmini andıran her şeyi daima protesto edeceğiz...

Şimdi Devletin diğer devletlere, akranlarına ve kendine tabi olan nüfuslara ilişkin olarak ne olması gerektiğini sorgulayacağız. bu sorgulama bize en ilginç ve en faydalı olan şey gibi görünüyor, çünkü Devlet, burada tanımlandığı haliyle, kendisini dini

düşünceden ayırmış olduğu ölçüde tam olarak modern Devlettir – modern gazeteciler tarafından ilan edilen laik veya ateist Devlet-. O halde bakalım bu devletin ahlakı neden ibaret?... Devletin çıkarından başka bir şeyden değil. Bu bakış açısına göre ki yeri gelmişken söyleyelim, çok az istisnaıyla beraber devlet adamına tüm zamanların ve tüm ülkelerin güçlü adamlarına ait olan bakış açısına göre; kutsal şeylere ne kadar saygısız ve ahlaki olarak ne kadar tiksindirici görünürse görünsün Devletin korunmasına, azametine ve gücüne yardımcı olan her neyse iyi olan odur. Ve bunun aksine, Devletin'in çıkarına karşı olan her neyse, ne kadar kutsal ya da sadece başka türlü olursa olsun, kötü olan odur. Her Devletin laik ahlakı ve pratiği bu şekildedir.

Toplumsal sözleşme teorisi üzerine kurulu olan Devlet için de bu böyledir. Bu ilkeye göre, iyi ve adil olan şey sadece sözleşmeyle başlar; bunlar, aslında, sözleşmenin amacından ve içeriğinden başka bir şey değildir; yani sözleşmenin dışında kalan herkes hariç olacak şekilde, kendi aralarında sözleşme yapan tüm bireylerin ortak çıkarı ve kamu hakkıdır. Sonuç olarak her bir üyesinin bireysel egoizminin kısmen feda edilmesi üzerine kurularak insanların büyük çoğunluğunu, benzer birlikler içinde organize edilmiş olsun ya da olmasın yabacılar ve doğal düşmanlar olarak

reddeden, özel ve sınırlı bir birliğin kolektif egoizminin en büyük tatmininden başka bir şey değildir.

Egemen bir dışlayıcı Devletin varlığı zorunlu olarak benzer başka Devletlerin varlığını kabul eder ve, eğer gerekirse, bunların kuruluşunu kışkırtır, çünkü kendisini onun dışında bulan ve varlıkları, özgürlükleri onun tarafından tehdit edilen bireylerin, sıra onlara geldiğinde ona karşı birleşmeleri gayet doğaldır. Böylece her bir bir diğerine düşman ve bir diğeri tarafından tehdit edilen sayısız dış devlete bölünmüş bir insanlığa sahip oluruz. Aralarında hiç bir genel hak, hiçbir türden toplumsal sözleşme bulunmamaktadır; aksi halde bağımsız devletler olmaya son verip bir büyük devletin federe üyeleri olacaklardır. Ama bu büyük devlet tüm insanlığı kucaklamadığı sürece her biri kendi içinde federe olan her biri kaçınılmaz bir düşmanlık halini sürdüren diğer büyük devletlerle karşılaşacaktır.

Savaş yine en yüksek yasa, insanın hayatta kalmasının kaçınılmaz bir koşulu olmaya devam edecektir. Bu nedenle federe olsun olmasın her devlet en güçlü olan olmanın yolunu arayacaktır. Yok edilmemek için yok etmek zorundadır, fethedilmemek için fethetmek, köleleştirilmemek için köleleştirmek zorundadır, çünkü benzer ama birbirine yabancı iki güç, karşılıklı yıkım söz konusu olmaksızın bir arada var olmayacaktır.

Bu yüzden Devlet insanlığın en aşikar, en sinik ve en eksiksiz olumsuzlanmasıdır. Yeryüzündeki tüm insanların evrensel dayanışmasını parçalayarak onların bir bölümünü sadece tüm geri kalanları yıkmak, fethetmek ve köleleştirmek amacıyla bir araya getirir. Sadece kendi vatandaşlarını korur; insan haklarını, insanlığı, medeniyeti sadece kendi sınırları içinde tanır. Kendisinin dışında hiçbir hak tanımadığı için, bütün yabancı nüfuslara karşı en insafsız insanlık dışı davranışları uygulama hakkını kendinde görür, keyfi olarak yağmalar, kökünü kurutur ya da köleleştirir. Eğer kendini onlara cömert ve insani bir biçimde gösteriyorsa, bu asla bir görev duygusuyla değildir, çünkü evvela kendininkileri ve ardından onu özgürce oluşturmayı özgürce sürdüren ya da hatta uzun vadede her zaman olduğu gibi onun tebası haline gelmiş olan üyeliklerininkiler dışında hiçbir görevi tanımaz. Uluslararası bir hukuk mevcut olmadığından ve bu, Devletin mutlak egemenliği ilkesinin temelini altını kazmaksızın, anlamlı ve gerçekçi bir şekilde asla olamayacağından, Devlet yabancı halklara yönelik bir göreve sahip olamaz. Bu nedenle, eğer fethedilmiş bir halka insani bir tarzda davranırsa, sadece yarısını yağmalar ya da yarısının kökünü kurutursa, eğer onu en düşük kölelik derecesine indirmezse, bu sağduyudan ve hatta salt yüce

gönüllülükten kaynaklanan politik bir hareket olabilse de, asla bir görev duygusuyla yapılmaz, çünkü Devlet mutlak olarak fethedilmiş bir halkı keyfi olarak yok etme hakkına sahiptir.

Devletin tam da özünü teşkil eden bir insanlığın apacık olmsuzlanması, Devletin bakış açısına göre onun en yüksek görevi ve en büyük erdemidir. Bu, vatanseverlik adını taşır ve Devletin tüm aşkın ahlakını teşkil eder. Buna aşkın ahlak dememizin nedeni çoğu kez ya toplumun ya da özel bireyin insani ahlak ve adalet seviyesinin ötesine geçmesi ve aynı şekilde kendini sık sık bunlarla çelişir halde bulmasıdır. Böylece, insanın hemcinsini kırması, baskı altına alması, talan etmesi, yağmalaması, kıtlıktan geçirmesi ya da köleleştirilmesi genellikle bir suç olarak görülür. Diğer yandan kamu hayatında vatanseverliğin bakış açısına göre bu şeyler Devlet'in görkeminin artması gücünün korunması ya da genişletilmesi amacıyla yapıldığında tamamen göreve ya da erdeme dönüştürülür. Ve bu erdem, bu görev vatansever olan her vatandaş için zorunludur; Devlet'in selameti ne zaman bunu gerektirirse, herkesin bunları sadece yabancılar karşı değil kendi vatandaşlarına Devlet'in üyeler ya da tebasına karşı da uygulayacağı varsayılır.

Bu durum Devletin ortaya çıkışından bu yana politika dünyasının neden sürekli olarak sınırsız alçak-

lığa ve eşkıyalığa sahne olduğunu ve olmaya devam ettiğini açıklamaktadır. Yeri gelmişken eşkıyalık ve alçaklığa büyük saygı gösterilir, çünkü bunlar vatan-severlik, aşkın ahlak ve Devletin en yüksek çıkarı tarafından kutsanmıştır. Eski ve modern devletlerin tarihinin tamamen bir dizi iğrenç suçtan ibaret oluşunun nedeni tüm zamanlarda ve tüm ülkelerdeki kralların ve bakanların – devlet adamlarının diplomatların, bürokratların ve savaşımların- geçmişte ve günümüzde, saf ahlak ve insani adalet açısında yargılandığında yüz kere bin kere kürek mahkumiyetine ya da dar ağacına mahkum edilmeyi hak etmesinin nedeni budur. Devletlerin temsilcileri tarafından her gün işlenmiyor olan hiçbir dehşet, hiçbir zalimlik, küfür ya da yalan yere yemin, hiçbir sahtekarlık, hiçbir yüz kızartıcı muamele, hiçbir sinik soygun, hiçbir küstah yağma ya da alçakça ihanet bulunmamaktadır, öylesine münasip ama öylesine korkunç olan şu elastiki kelimelerden başka bir bahanesi olmadan “Devlet Gerekçesiyle” .

Anarşist Kütüphane

Mikhail Bakunin
Sosyalizm ve Devlet
1867

Aşağıdaki seçkiler Cenevre Barış ve özgürlük Ligi Kongresinde yaptığı bir konuşmaya dayalı olan ve Sam Dolgoff'un Bakunin ve Anarşizm kitabında yeniden basılan 1867 tarihli Federalizm, Sosyalizm ve Anti Teolojizm adlı denemesinden alınmıştır.

Bakunin, Avrupa'da önce Fransa'da, ardından Almanya ve Avusturya'da gerçekleşen 1848 devrimlerinde aktif bir rol oynadı. 1848 sonbaharında Avusturya, Prusya ve Russ imparatorluklarına karşı genel bir ayaklanmayı savunduğu "Salılara Çağrı" adlı metnini yayımladı. Mayıs 1849'da başarısızlıkla sonuçlanan Dresden isyanının liderlerinden biriydi. Tutuklanarak ölüm cezasına çarptırıldı ve sonunda Rusya'ya iade edildi. Burada çarlığın çeşitli zindanlarında tutuldu ve ölüme çok yaklaştı. 1857de sürgüne gönderildiği Sibirya'dan görülmeye değer bir şekilde kaçıp, 1861 Aralık ayında Japonya ve Kuzey Amerika üzerinden Avrupa'ya geri döndü. Bakunin 1860'ların ortalarında kendi politik görüşlerini netleştirmeye başlamış, sonunda anarşist bir duruşu benimseyerek uluslararası anarşist hareketin kurulmasına yardımcı olmuştu. Kropotkin'in

Modern Science and Anarchism(Evolution and Environment içinde yeniden basılmıştır. Montreal: Black Rose Books, 1995, düz. G. Woodcock) adlı kitabında belirttiği gibi “ Bakunin bir dizi güçlü kitapçık ve mektupta modern Anarşizm’in temel ilkelerini kurdu”(sayfa 76).

tr.anarchistlibraries.net